

SEKURITOLOGIE – PAVĚDA, NIKOLIV METAVĚDA

SECURITOLOGY – PSEUDOSCIENCE, NO METASCIENCE

Zdeněk KRÍŽ, Miroslav MAREŠ, Petr SUCHÝ*

Abstrakt

Po skončení studené války prošla strategická a bezpečnostní studia velmi důležitým procesem adaptace na nové podmínky. Strategická studia jsou na Západě chápána jako součást bezpečnostních studií, jež jsou vnímána jako součást výzkumu mezinárodních vztahů, které samy náleží do rámce politických věd. Etablování bezpečnostních a strategických studií proběhlo i v České republice, kde navázalo na procesy, jež se dříve odehrály na Západě. Konstituovat „sekuritologii“ je proto zjevně zbytečné. Totální irelevanci nově prosazovaného oboru „sekuritologie“ dokládá už nulová orientace v lingvistických kritériích. Nejasnými jsou také předmět výzkumu nového oboru, paradigmatická základna a zejména hodnota přidaná nad rámec již etablovaných disciplín. Snaží-li se někteří badatelé ve střední a východní Evropě např. pod stříškou jedné vědy ztotožnit výzkum zajištění osobní bezpečnosti podnikatele, bezpečnosti chemického provozu továrny nebo protipožární bezpečnosti budov se zajištěním bezpečnosti společenských skupin, státu či mezinárodního společenství, snaží se o spojení nespojitelného. Smysluplnosti takovými snahám nepřidá ani „ukrojení“ části poznatků a metod různých vědních oborů a složení těchto „odkrojků“ do jednoho údajně vědeckého celku. Pro kvalitu bezpečnostního výzkumu v České republice by bylo žádoucí, aby byl prováděn na bázi již etablovaných vědních oborů, společenskovědních, přírodovědných a technických, jak je ostatně ve světě obvyklé.

Abstract

Since the end of the Cold War, strategic and security studies have undergone a very important process of adaptation to new conditions. In the West, strategic studies are considered a field within security studies commonly viewed as a sub discipline of international relations that belong into the framework of political sciences. Establishment of security and strategic studies in the Czech Republic followed the developments that had previously occurred in the West. To constitute the discipline of “securitology” is therefore completely futile. The total irrelevance of the newly promoted “securitology” is also stressed by the non-existence of such a term in English. Also, the subject of the research of the new discipline, paradigmatic base and last but not least some added value going over the framework of already existing and well established disciplines remain unclear. If scholars in Central and Eastern Europe are trying to unite within a framework of one discipline the research of strengthening of security of businessmen, safety of a chemical plant or fire safety of buildings with the preservation and strengthening of security of social groups, states or international community, they are attempting to unite totally incompatible subjects.

Klíčová slova

Bezpečnostní studia, mezinárodní vztahy, sekuritologie, strategická studia.

Keywords

Strategic studies, Security studies, International relations, Securitology.

***

ÚVOD

V poslední době se v části české bezpečnostní komunity a v části bezpečnostních komunit v postkomunistickém prostoru rozvinula debata o údajné potřebě konstituování nového vědního oboru „sekuritologie“. Cílem autorů tohoto článku je vysvětlit, že zastánci „sekuritologie“ vycházejí ze zcela chybných premis. Příčinou je nepochopení a neznalost historického vývoje

* E-mail: Kriz.Zdenek@seznam.cz, mmares@fss.muni.cz, psuchy@fss.muni.cz

oboru strategických a bezpečnostních studií, ignorování základních aspektů metodologie vědy a zřejmě i účelovost vázaná na problematické financování vysokoškolského vzdělávání, vědy a výzkumu v České republice.

VÝVOJ BEZPEČNOSTNÍCH A STRATEGICKÝCH STUDIÍ

Mezi strategickými a bezpečnostními studii a studenou válkou vždy existoval zvláštní symbiotický vztah. Vznik konfliktu mezi USA a Sovětským svazem, z něj plynoucí bipolární rozdělení světa a odraz těchto fenoménů v bezpečnostních otázkách a v jejich výzkumu zásadním způsobem ovlivnil etablování a sílící význam těchto subdisciplín mezinárodních vztahů. Podobný podnět ovšem představovalo i završení studené války, jež bylo pro strategická a bezpečnostní studia výzvou více než významnou, a to z několika důvodů. Prvním impulzem byla debata o smyslu a roli těchto disciplín ve zcela nových podmínkách zásadně proměněného bezpečnostního prostředí. Druhým se stalo etablování těchto oborů v oblastech nacházejících se dříve za železnou oponou, kde v období studené války šlo vojenské a strategické myšlení ruku v ruce s uvažováním a marxisticko-leninskou dialektikou kremelských ideologů.

Zásadním výsledkem debat v rámci odborné komunity bylo překonání jistého zpochybňování významu a role bezpečnostních a strategických studií v období po studené válce, Colinem Grayem označovaném jako „meziválečné desetiletí“¹. Ukázalo se, že občas naznačovaný či předpovídaný úpadek relevance disciplín neodpovídá skutečnosti. Naopak, právě tehdy strategická a bezpečnostní studia prošla velmi důležitým procesem adaptace na nové podmínky. Zásadním výsledkem debat devadesátých let minulého století, periody některými autory označované za „éru dezorientace“², bylo vyjasnění rozdílů mezi bezpečnostními a strategickými studii a vymezení jejich analytického rámce. Zatímco bezpečnostní studia jsou považována za oblast výzkumu vícera druhů hrozeb a aspektů bezpečnosti, nikoli pouze vojenských, strategická studia jsou chápána jako silně vojensky zaměřená poddisciplína bezpečnostních studií³.

Tento dosažený konsensus byl zásadně posílen také shodou v otázce přináležení újeji definovaných strategických studií i širěji vymezených bezpečnostních studií do rámce společenských věd. Asi nejnvýstižněji tuto skutečnost dokládá text autorů Baylise, Wirtze, Cohena a Graye a jejich koncept vztahů mezi jednotlivými disciplínami. Strategická studia jsou tak chápána jako součást bezpečnostních studií, jež jsou vnímána jako součást výzkumu mezinárodních vztahů, které samy náležejí do rámce politických věd⁴.

BEZPEČNOSTNÍ A STRATEGICKÁ STUDIA V ČESKÉ REPUBLICE

Zánik bipolarity významně a pozitivně ovlivnil také etablování politických věd v postkomunistických zemích, Českou republiku nevyjímaje. Nejprve došlo k rozvoji politologie, paralelně či následně mezinárodních vztahů, poté bezpečnostních a strategických studií. Vzniklo několik akademických a výzkumných institucí, které potvrzují, že zánik či úpadek strategických a bezpečnostních studií či neexistence relevantních problémů, na něž by zaměřovaly svoji pozornost, není na pořadu dne ani v postkomunistických zemích. Etablování bezpečnostních a strategických studií jednoznačně navázalo na procesy, jež se dříve odehrály na Západě. I zde proto existovala a stále existuje jednoznačná a silná shoda v otázce zahrnování těchto disciplín do společenskovedního rámce, stejně jako přejímání na Západě dlouhodobě užívané a vžité terminologie či jejich českých ekvivalentů.

POSUNY V POJETÍ BEZPEČNOSTI

Jak už bylo zmíněno výše, v posledních letech došlo v rámci bezpečnostních studií k výraznému posunu z hlediska pojetí bezpečnosti. Tento jev je dobře zřetelný i v českém akademickém prostředí⁵. Dochází k prohlubování konceptu bezpečnosti ve smyslu důrazu na jiné aktéry, než jsou státy (směrem k lidské a individuální bezpečnosti), a k rozšiřování konceptu bezpečnosti směrem od tradiční vojenské, případně vnitřní bezpečnosti k jiným formám bezpečnosti (sociální, ekologické apod.)⁶. Někdy se hovoří o přesunu od „tvrdé bezpečnosti“ k „měkké bezpečnosti“. Jevem relativně typickým pro novou éru je i komplexní výzkum vnitrostátní a mezinárodní bezpečnosti. Uvedené procesy se však odehrávají v rámci původního oboru bezpečnostních studií a při zachování jeho přístupů a metodologie. Nedochozí k vytváření „nové vědy“, ale k rozvoji stávajícího oboru.

Z teoretického hlediska jsou i nadále při výzkumu bezpečnosti uvnitř tohoto oboru dominantní přístupy mezinárodních vztahů, nicméně prosazují se i původně politologické přístupy. V Evropě podle klasiků tzv. Kodaňské školy Ole Waevera a Barryho Buzana v současnosti pod vlivem interakce různých škol dochází ke vzniku „New European Security Theories“, zatímco v USA převažují tradiční teorie mezinárodních vztahů.⁷

Politologické přístupy přitom nezačaly být využívány jen s ohledem na to, že dochází k prolínání mechanismů fungování bezpečnostní politiky na vnitrostátní a mezinárodní úrovni. Alan Collins hovoří v kontextu globalizace o souběžném procesu externalizace vnitřních problémů a internalizace vnějších problémů.⁸

V souvislosti s globální úrovní analýzy⁹ je pro některé výzkumníky důležitá skutečnost, že se soustředí na vytváření struktur vládnutí na globální úrovni. V současnosti jde spíše o koncept „global governance“ (zapojení různých aktérů, hlavně nevládních organizací, států a jimi vytvářených mezinárodních organizací do vytváření globální politiky) než o utopický koncept „global government“ (vytvoření ekvivalentu politického systému národního státu na globální úrovni). V takto pojatých konceptech je využíváno přístupů pro výzkum vnitrostátních systémů na úkor tradičního výzkumu systému mezinárodních vztahů.

Naopak s oslabením role státu a s nárůstem vlivu některých nestátních aktérů v mezinárodním měřítku i uvnitř států (včetně teroristických skupin a skupin organizovaného zločinu), případně v souvislosti se zhroucením moci některých států je tradiční politologický výzkum i výzkum mezinárodních vztahů v oblasti vnitřní bezpečnosti postaven před nové výzvy inovace koncepčního a metodologického aparátu (např. právě ve „zhroucených státech“). V Evropě je v tomto směru novým nosným konceptem „europeizace“, která se pochopitelně projevuje i v jiných oblastech než pouze bezpečnostní.

HUMAN SECURITY NENÍ INDIVIDUAL SECURITY

Jedním z dominantních témat soudobých bezpečnostních studií je konceptualizace a výzkum lidské bezpečnosti (human security). Tento koncept nelze ztotožňovat s individuální bezpečností (individual security) lidského jedince. V prvním případě jde o určitý abstraktněji pojatý souhrn zajištění bezpečnosti individuů jakožto aktérů sociálního dění, zatímco v druhém případě o bezpečnost konkrétního individuálního organismu před různými hrozbami, které jej mohou narušit či zničit.

Tato individuální bezpečnost je samozřejmě determinována i příslušností k určité sociální skupině a v tomto směru existuje i její vazba na lidskou a státní bezpečnost. Tyto dvě bezpečnosti se mohou dostat do kontrastu, pokud stát sice zabezpečí svoji vnější obranu, ale není schopen zajistit lidskou bezpečnost své populace.¹⁰

O hranicích zájmu bezpečnostních studií ve vztahu k lidské či individuální bezpečnosti se vedou debaty, které jsou odvislé i od reálných procesů politizace a sekuritizace určitých problémů

ze strany států či mezinárodních organizací. Určitou hranici je možno hledat v rozdílu mezi zajištěním základních životních funkcí skupin populace a mezi jejím sociálním zajištěním (které již do spektra zájmu BSS nespadá, není-li v některých zemích příčinou rozsáhlejších konfliktů)¹¹. Lidská bezpečnost i v poměrně širokém pojetí je však zkoumána metodologickým aparátem bezpečnostních studií.

Rozšíření konceptu bezpečnosti do nevojenských či nepolicejních oblastí (sociální, ekonomická, energetická, surovinová, ekologická) představuje významnou změnu oboru, neznamená to ale, že by došlo k potřebě metodologické obměny. Lze to demonstrovat na následujícím příkladu: bezpečnostní studia zohledňují ekologické hrozby a zabývají se jejich řešením na politické úrovni (aktéři, koncepce, reflexe sporů), nemají a nepotřebují však mít metodologický aparát např. na řešení vyčištění moře od ropné havárie. To je záležitostí ekologie jako specifické vědy, eventuálně v ještě konkrétnější rovině záležitostí chemie, fyziky apod.

LINGVISTICKÁ NESMYSLNOST TERMÍNU „SEKURITOLOGIE“

Totální irelevanci nově prosazovaného oboru „sekuritologie“ nedokládá pouze objevování již dávno objeveného, ale též zjevná nepůvodnost metodologická i eklekticismus usilující o absorbování atraktivních prvků různých, nikoliv pouze společenskovědních disciplín. Nesmyslnost počínání proponentů zdánlivě nové vědy dokládá také nulová orientace v lingvistických kritériích protežovaného termínu „sekuritologie“. Níže uvedený expertní posudek vypracovaný Jeffrey Vanderzielem, vedoucím katedry anglistiky a amerikanistiky, a docentkou Ludmilou Urbanovou, působící na stejném pracovišti, vyhodnocující termín „securitology“ jako zcela neadekvátní je dostatečně výmluvný.

„First and most importantly, from the point of view of usage, it seems to us that this neologism is completely unnecessary. There is a perfectly acceptable and widely used term ‘Security Studies’ – that already exists in English and that has been used for more than fifty years. Furthermore, an examination of the largest English-language corpora, which include both written and spoken materials, British and American English and academic usage reveals no (zero) occurrences of the term ‘securitology’ in the English language. Confirming this fact, a search of Google revealed 1.47 milion web pages using the term ‘security studies’ and only 14 with the term ‘securitology’ – none of which are pages on sites located in an English speaking country or associated with an English-speaking institution. Therefore, from the point of view of usage, the term ‘securitology’ is neither an English word nor a word used in the English language.“

Secondly, since the middle of the twentieth century it has been standard practice in English when creating new academic disciplines to collocate the adjective describing the field of study with the noun studies (e.g. Strategic Studies, Medieval Studies, Maritime Studies, Gender Studies, etc. – hence Security Studies). While prior to mid-nineteenth century the suffix -(o)logy in English was used to name scholarly disciplines (e.g. physiology (first used in 1597), zoology (1669), biology (1813), ethnology (ca. 1828), etc.), this is not modern practice. In a limited number of fields, the adjective has been collocated with the noun science, but these are relatively infrequent (e.g., political science, which was first used in the 1860s), and once again do not reflect modern practice. Therefore the creation of the neologism ‘securitology’ appears from this perspective not to reflect modern English usage.

Thirdly, in the formation of the neologism ‘securitology’ a standard practice in English word formation has been violated. This neologism affixes the English word security to the Greek suffix – (o)logy. Standard practice in English is that root words and suffixes/prefixes added to them should have the same root language. Security is based on the root secure plus the suffix -ity, with the root word coming into English from the Latin se- meaning without and -cura meaning care. While examples of mixing Latin root words with the Greek suffix -(o)logy do exist, given that Latin root of the word security is secure, if – and we do stress if – such a neologism were to be formed, it should

not split the English suffix -ity but should rather rely on the original Latin root, creating the term 'securology' instead of 'securitology'. We must add that the former is no more an English word than the latter.

In addition there are several other issues that argue against the use of the term 'securitology'. These include negative connotations in English – documented in corpora since the late 1980s – of adding the suffix -(o)logy to a variety of root words in an effort to make the subject in question appear 'more scientific' and therefore valid (a concept known as negative semantic prosody), concerns regarding the terms pronounceability by both native and non-native speakers of English and the difficulty in accessing its meaning, especially when contrasted with the forthright meaning of the term 'Security Studies'.

Therefore, we conclude that in our considered opinions the neologism 'securitology' should not be used in English under any circumstances. We instead recommend the usage of the widely accepted and clearly understood term 'Security Studies'."¹²

METODOLOGICKÁ NEUJASNĚNOST KONCEPTU „SEKURITOLOGIE“

„Sekuritologie“, pokud pracovně a pouze pro potřeby naší polemiky připustíme tento lingvisticky zcela nesmyslný termín, má ale dosud mnohem závažnější nedostatky než pouze mylný název. Její hlavní slabiny dle našeho soudu spočívají v nejasném vymezení z hlediska metodologie vědy. Dnešní většinový diskurz mezi metodologií vědy předpokládá pluralitu paradigmatických přístupů k vědě jako fenoménu. Proto není ani vhodné a priori odmítat pokusy o koncipování nové vědní disciplíny, aniž by byly dříve podrobeny zkoumání. To platí i pro disciplínu, pro kterou v českém prostředí například Josef Janošec¹³, ve slovenském Ladislav Hofreiter¹⁴ a v polském Leszek Korzeniowski¹⁵ užívají termín „sekuritologie“, respektive jeho zdánlivý anglický ekvivalent „securitology“. Obdobně pojatou disciplínu Antonín Rašek nebo Rudolf Urban definují jako „bezpečnostní vědu“ nebo „vědu o bezpečnosti“¹⁶. Na straně druhé se není možné ani v dnešní postmoderní době vyhnout (pro metodologii vědy) klasickým otázkám.

Zásadní otázka, na kterou musí proponenti této nové vědní disciplíny srozumitelně a logicky konzistentně odpovědět, se týká předmětu výzkumu. Jinými slovy, co je vlastně předmětem výzkumu „sekuritologie“? Jejich prvoplánová odpověď zní, že předmětem výzkumu „sekuritologie“ je bezpečnost. Je to pochopitelná, avšak dle našeho soudu nedostatečná odpověď. Není totiž jasný referenční objekt jejich uvažování. Nebo je předmětem výzkumu „obecná bezpečnost“ a cílem výzkumu vypracování „obecné teorie bezpečnosti“? A pokud ano, tak jaká definice „obecné bezpečnosti“? A jaký má být netriviální přínos „obecné teorie bezpečnosti“ nad rámec základního modelu referenční objekt–zájem–hrozba – riziko? V této souvislosti je nutné upozornit na skutečnost, že dnešní multidisciplinární výzkum bezpečnosti, který se proponenti „sekuritologie“ snaží nahradit jednou novou vědní disciplínou, je zapříčiněn také rozdíly v referenčních objektech, které stojí v centru zájmu bezpečnostního výzkumu etablovaných vědních disciplín.

Například informační systémy jsou referenčním objektem diametrálně odlišným od státu v systému mezinárodních vztahů. Zatímco pro výzkum bezpečnosti informačních systémů jsou vhodná paradigma a metody informatiky, matematiky a logiky, pro druhou oblast je potřebná teorie mezinárodních vztahů. Referenční objekty, výzkumná paradigma, a tudíž i použité metody výzkumu jsou ve výše uvedených příkladech značně odlišné. Podobně tomu může být i v jiných případech. Dovedeno ad absurdum, proč do „sekuritologie“ nezahrnout přístupy lékařské a veterinární vědy, když i jim jde o bezpečnost organismu, to znamená specifických referenčních objektů.

Co nového může „sekuritologie“ ve srovnání s etablovanými vědními disciplínami přinést? Obecnou teorii bezpečnosti, která by zobecnila poznatky získané v rámci bezpečnostního výzkumu ostatních vědních disciplín? Dobře, necht' ji tedy proponenti „sekuritologie“ vypracují a na její bázi

se pokusí konstituovat novou vědní disciplínu. Takový postup by byl legitimní, v historii mnohokrát opakovaný a přínosný pro obohacení vědní lidstva. Pro etablování nové vědy je ale nutné nejprve vypracovat teorii, nikoli sledovat opačný postup, tedy etablovat „vědu“ a potom hledat teorii tak, jak to činí proponenti „sekuritologie“.

Z dosavadních statí stoupců „sekuritologie“¹⁷, případně „bezpečnostní vědy“¹⁸ je nejasné, zda jde o disciplínu reziduální nebo integrativní (složenou). Má „sekuritologie“ zkoumat jevy, které jsou etablovanými vědními disciplínami přehlíženy a vytvořit například již výše zmíněnou obecnou teorii bezpečnosti? Nebo má „sekuritologie“ integrovat již existující poznatky tradičních věd? Existující statí¹⁹ spíše naznačují, že „sekuritologie“ je chápána jako věda integrativní, tedy jako disciplína, která má integrovat již existující poznatky (ostatně, proč ne) a dokonce paradigmatické přístupy celé škály etablovaných věd, společenskými vědami počínaje, přes vědy přírodní, až po vědy technické.

Složený charakter vědy není sám o sobě překážkou pro její existenci. Najdeme celou řadu zcela legitimních případů. Jedním z nich je například kinantropologie, která se zabývá studiem pohybových aktivit²⁰. Důležité ale je, v čem spočívá přidaná hodnota, kterou „sekuritologie“ obohatí dosavadní poznání bezpečnostní problematiky. Právě přidaná hodnota by totiž mohla legitimovat vznik nové vědní disciplíny, pokud tato „disciplína“ nemá reziduální (se zcela zřejmou přidanou hodnotou), nýbrž integrativní (složený) charakter. Bez přidané hodnoty, kterou ale badatelé musejí zcela nepochybně, to jest badatelskými výstupy, prokázat ještě před tím, než konstituují novou vědu, nejde o nic jiného než o variaci na téma výstavby „Potěmkinovy vesnice“.

V neposlední řadě vyvstává otázka, jaká paradigmatata nová věda hodlá užívat. Tuto odpověď od „sekuritologů“, s výjimkou z hlediska soudobé metodologie západní vědy pochybného paradigmatu „jin a jang“ – kdy „jin“ chápeme jako „*sílu odstředivou s ženským principem*“ a „jang“ jako „*sílu dostředivou s mužským principem*“, které údajně „*stvořily pět živlů*“²¹ – zatím nemáme k dispozici.

Souhrnně lze konstatovat, že i v „nových oblastech“ bezpečnosti přebírají bezpečnostní studia od přírodních či technických věd fakta, nikoliv metodologické přístupy. Pokud se někdo snaží vytvořit komplexní pojetí bezpečnosti na bázi nové vědy „sekuritologie“, částečně „objevuje Ameriku“ (protože debaty o smysluplném komplexním pojetí bezpečnosti již po několik let určují na Západě agendu bezpečnostních studií jakožto specifického suboboru mezinárodních vztahů/politologie). Snaží-li se někteří badatelé ve střední a východní Evropě např. pod stříškou jedné vědy ztotožnit výzkum zajištění osobní bezpečnosti podnikatele, bezpečnosti chemického provozu továrny nebo protipožární bezpečnosti budov se zajištěním bezpečnosti společenských skupin, státu či mezinárodního společenství, chtějí spojit nespojitelné. Smysluplnosti takovýmito snahám nepřidá ani „ukrojení“ části poznatků a metod různých vědních oborů a složení těchto „odkrojků“ do jednoho údajně vědeckého celku.

ZÁVĚR

Pro kvalitu bezpečnostního výzkumu v České republice by bylo žádoucí, aby byl prováděn na bázi již etablovaných vědních oborů, společenskovědních, přírodovědných a technických, nikoliv na bázi přístupu z pohádky „Jak si pejsek s kočičkou dělali k svátku dort“²².

POZNÁMKY

- ¹ GRAY, Colin S. *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History*, s. 219.
- ² BUZAN, Barry, WAEVER, Ole, de WILDE, Jaap. *Security: A New Framework for Analysis*, s. 3.
- ³ SUCHÝ, Petr. *Pozice bezpečnostních a strategických studií v rámci studia mezinárodních vztahů*, s. 11–12.
- ⁴ BAYLIS, John, WIRTZ, James, COHEN, Eliot, GRAY, Colin S. *Strategy in the Contemporary World. An Introduction to Strategic Studies*, s. 9.
- ⁵ EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*, s. 16–34.
- ⁶ TARRY, Sarah. 'Deepening' and 'Widening': *An Analysis of Security Definitions in the 1990s*.
- ⁷ WAEVER, Ole, BUZAN, Barry. *After the Return to Theory: The Past, Present, and Future of Security Studies*, s. 399.
- ⁸ COLLINS, Alan. *Introduction: What is Security Studies?*, s. 1–2.
- ⁹ KEGLEY, Charles W., WITTKOPF, Eugene R. *World Politics. Trends and Transformation*, s. 15.
- ¹⁰ WAIŠOVÁ, Šárka. *Per Asper ad Astra – lidská bezpečnost v agendě mezinárodní politiky*, s. 205.
- ¹¹ ZEMAN, Petr. *Kapitoly o bezpečnosti – jaké by měly být*, s. 13–16.
- ¹² VANDERZIEL, Jeffrey A.; URBANOVÁ, Ludmila. *Evaluation of term „securitology“*.
- ¹³ JANOŠEC, Josef. *Sekuritologie – nauka o bezpečnosti a nebezpečnosti*, s. 3–14.
- ¹⁴ HOFREITER, Ladislav. *Prístupy k formovaniu bezpečnostnej vedy a bezpečnostnému vzdelávaniu*.
- ¹⁵ KORZENIOWSKI, Leszek. *Securitology as a scientific discipline. The concept of safety*.
- ¹⁶ RAŠEK, Antonín a kol. *Tvorba základů bezpečnostní vědy*; URBAN, Rudolf. *Integrace výzkumu a vzdělávání pro podporu bezpečnostního systému státu*.
- ¹⁷ JANOŠEC, Josef. *Sekuritologie – nauka o bezpečnosti a nebezpečnosti*.
- ¹⁸ RAŠEK, Antonín a kol. *Tvorba základů bezpečnostní vědy*.
- ¹⁹ HOFREITER, Ladislav. *Prístupy k formovaniu bezpečnostnej vedy a bezpečnostnému vzdelávaniu*, JANOŠEC, Josef: *Sekuritologie – nauka o bezpečnosti a nebezpečnosti*; RAŠEK, Antonín a kol.: *Tvorba základů bezpečnostní vědy*; URBAN, Rudolf. *Integrace výzkumu a vzdělávání pro podporu bezpečnostního systému státu*.
- ²⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*, s. 29–30.
- ²¹ JANOŠEC, Josef. *Sekuritologie – nauka o bezpečnosti a nebezpečnosti*, s. 5.
- ²² ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce. Jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*, s. 79–89.

LITERATURA

- [1] BAYLIS, John, WIRTZ, James, COHEN, Eliot, GRAY, Colin S.. *Strategy in the Contemporary World. An Introduction to Strategic Studies*. Oxford: Oxford University Press 2002. 376 s. ISBN: 978-0-19-928978-3.
- [2] BUZAN, Barry, WAEVER, Ole, de WILDE, Jaap. *Security: A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers 1998. 239 s. ISBN: 978-1555877842.
- [3] COLLINS, Alan. *Introduction: What is Security Studies?* In COLLINS, A. (ed.): *Contemporary Security Studies*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 1–9. ISBN: 978-0-19-928469-6.
- [4] ČAPEK, Josef. *Povídání o pejskovi a kočičce. Jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. 1929, citováno podle Praha: Albatros 1975. 120 s. ISBN: 13-187-KMČ-7514/45.
- [5] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: AVIS. 2006. ISBN: 70-7278-326-2.
- [6] GRAY, Colin S.. *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History*. London: Routledge 2007. 306 s. ISBN: 978-0415386395.
- [7] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál: Praha. 2005. 408 s. ISBN: 80-7367-040-2.
- [8] HOFREITER, Ladislav. *Prístupy k formovaniu bezpečnostnej vedy a bezpečnostnému vzdelávaniu*. In HAMAJ, Pavol. (ed.): *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej*

- konferencie „Bezpečnostná veda a bezpečnostné vzdelávanie“. Liptovský Mikuláš 12.–13. 10. 2006. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláš, ISBN: 80-8040, CD-ROM.
- [9] JANOŠEC, Josef. Sekuritologie – nauka o bezpečnosti a nebezpečnosti. *Vojenské rozhledy*, 2007, roč. 16, č. 3, s. 3–14.
- [10] KEGLEY, Charles W., WITTKOPF, Eugene R. *World Politics. Trends and Transformation*. Belmont: Thomson Learnig 2006 672 p. ISBN: 978-0534602208.
- [11] KORZENIOWSKI, Leszek. *Securitology as a scientific discipline. The concept of safety*. Vystoupení na mezinárodním kongresu „Interoperabilita v krizovém řízení“, Brno, 7–8. března 2007.
- [12] RAŠEK, Antonín a kol. Tvorba základů bezpečnostní vědy. *Vojenské rozhledy*, 2007, č. 1, roč. 16, s. 21–31.
- [13] SUCHÝ, Petr. Pozice bezpečnostních a strategických studií v rámci studia mezinárodních vztahů. *Obrana a strategie*. 2003, roč. 2, č. 2, s. 7–16.
- [14] TARRY, Sarah. 'Deepening' and 'Widening': An Analysis of Security Definitions in the 1990s. *Journal of Military and Strategic Studies*, Fall 1999, [cit. 19. 9. 2007], Dostupné z WWW: (<http://jmss.org/1999/article3.html>).
- [15] TERRIF, Terry, CROFT, Stuart, JAMES, Lucy, MORGAN, Patrick M. *Security studies Today*. Cambridge: Polity Press 1999. 234 s. ISBN 978-0745617732.
- [16] URBAN, Rudolf. Integrace výzkumu a vzdělávání pro podporu bezpečnostního systému státu. In HAMAJ, Pavol. (ed.): *Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie „Bezpečnostná veda a bezpečnostné vzdelávanie“*. Liptovský Mikuláš 12.–13. 10. 2006. Liptovský Mikuláš: Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláš, ISBN: 80-8040, CD-ROM.
- [17] VANDERZIEL, Jeffrey A., URBANOVÁ, Ludmila. *Evaluation of term „securitology“*. 27 September 2007. Č.j. 493/VAN/KAA/07.
- [18] WAEVER, Ole, BUZAN, Barry. After the Return to Theory: The Past, Present, and Future of Security Studies. In COLLINS, Alan (ed.): *Contemporary Security Studies*. Oxford: Oxford University Press 2007, s. 383–402. ISBN: 978-0-19-928469-6.
- [19] WAISOVÁ, Šárka. Per Asper ad Astra – lidská bezpečnost v agendě mezinárodní politiky. In WAISOVÁ, Šárka a kol. *Ve stínu modernity. Perspektivy a problémy rozvoje*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. s. 194–206. ISBN 80-86898-54-7.
- [20] ZEMAN, Petr. *Kapitoly o bezpečnosti – jaké by měly být*. Nepublikovaný materiál pro CESES FSV UK. Brno 2005. 22 s.